

Pragma-dialektikai modell

(Franz van Eemeren, Rob Grootendorst, Peter Houtlosser, etc.)

Érvelés: verbális, szociális, racionális tevékenység, amely arra irányul, hogy egy ésszerű kritikust meggyőzzön egy álláspont elfogadhatóságáról (vagy az ellen), azáltal, hogy az álláspont által kifejezett állítást alátámasztó (vagy annak ellentmondó) állítások sorozatát fogalmazza meg.

Vagy: egy verbális és társas cselekvés, amely kijelentések valamilyen elrendezésének segítségével erősíteni (vagy csökkenteni) kívánja egy vitatott nézet elfogadhatóságát a kommunikációs partner számára, akiről feltételezi, hogy osztozik az érvelővel bizonyos ész alapú feltételek és szabályok elfogadásában.

A kritikai vita szabályai („tízparancsolat”)

1. *Szabadság* – A felek nem akadályozhatják meg, hogy új álláspontok vagy azokhoz kapcsolódó kétségek merüljenek fel.
2. *A bizonyítás terhe* – Egy álláspontot elővezető félnek kötelessége azt megvédeni, ha a másik fél arra igényt tart.
3. *Álláspont* – Egy álláspont támadása a másik fél ténylegesen elővezetett álláspontjának támadása kell, hogy legyen.
4. *Relevancia* – Egy fél az álláspontját csak úgy védheti meg, hogy az állásponthez kapcsolódó érveket ismerteti.
5. *Implicit premissza* – Nem tagadhatjuk le az álláspontunkban implicite felvállalt premisszákat, és nem hamisíthatjuk meg a másik fél érvelésében felhasznált implicit premisszákat.
6. *Kiindulási pont* – Elfogadott kiindulási pontnak nem tekinthetünk nem elfogadott premisszákat, illetve elfogadott premisszákról nem állíthatjuk, hogy azok nem tekinthetők elfogadott kiindulási pontnak.
7. *Érvelési séma* – A felek nem gondolhatják egy álláspontról, hogy azt megvédték, ha az álláspont megvédése nem megfelelő érvelési sémák korrekt alkalmazásával történik.
8. *Érvényesség* – Az érvelés során csakis logikailag érvényes, vagy az implicit premisszák kimondásával logikailag érvényessé tehető érveket szabad használni.
9. *Lezárás* – Az álláspont sikertelen megvédését az álláspont visszavonásának kell követnie, a sikeres (konkluzív) megvédését pedig a fenntartások visszavonásának.
10. *Használat* – Egyik fél sem használhat nem kellően tiszta és világos megfogalmazásokat, és mindkét félnek a lehető legfigyelmesebben és legpontosabban kell a másik megnyilatkozásait értelmezni.